

ΦΟΙΒΟΣ Ι. ΠΙΟΜΠΙΝΟΣ

Ἡ διερεύνηση τῶν μορφῶν

Ἡ διερεύνηση τῶν μορφῶν

Μνήμη Μαρίας Τσιροζίδου

Όταν βρεθοῦμε μπρὸς σὲ μιὰ μορφή πού δὲν μᾶς εἶναι γνωστή, πρῶτο μας μέλημα εἶναι νὰ τὴ γνωρίσουμε, προκειμένου στὴ συνέχεια νὰ τὴν περιγράψουμε καὶ νὰ τὴν ταξινομήσουμε. Γιὰ νὰ τὴ γνωρίσουμε πρέπει νὰ ἀποκτήσουμε προσωπικὴ ἐμπειρία αὐτῆς τῆς μορφῆς. Ἐξετάζουμε πρὸς τοῦτο, ὕστερα ἀπὸ προσεκτικὴ παρατήρηση τοῦ συνόλου καθὼς καὶ τῶν λεπτομερειῶν τῆς, τὰ σημεῖα ἐκεῖνα πού προσπίπτουν στὶς αἰσθήσεις καὶ θὰ μᾶς ἐπιτρέψουν νὰ προσδιορίσουμε τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς γνωρίσματα, ὅπως π.χ. τὶς ιδιότητές τῆς, τὴ λειτουργία τῆς, τὴ δομὴ τῆς, τὴ φύση τῆς, τὸν τρόπο ἀναπαραγωγῆς τῆς προκειμένου γιὰ μιὰ ἔμβια μορφή κ.λπ. Ἡ γνώση λοιπόν, ὡς ἀπόσταγμα τῆς πείρας πού ἀποκτήθηκε ὡς τὴ δεδομένη στιγμή, εἶναι, μὲ τὴ σύμπραξη τῆς κρίσης, τὸ βασικὸ στοιχεῖο προκειμένου νὰ γνωρίσουμε, πρῶτα ἐμεῖς, μιὰ μορφή καὶ κατόπιν νὰ τὴ γνωρίσουμε καὶ στοὺς ἄλλους.

Ἡ ὑποκειμενικὴ ἀντιληπτικότητα εἶναι συνάρτηση τῆς ἰδιάζουσας - καὶ ὡς ἐκ τούτου μοναδικῆς - προσωπικότητας τοῦ παρατηρητῆ, καθὼς ἐπίσης τῶν πολιτισμικῶν καὶ ἰδεολογικῶν καταβολῶν του, πού τοῦ δημιουργοῦν συναισθηματικὴ φόρτιση, ἢ ὅποια κατευθύνει τὴν ἐκ μέρους του ἀναζήτησιν τοῦ νοήματος τῆς δεδομένης μορφῆς καὶ χρωματίζει τὴν ἀξιολόγησή τῆς. Πέρα ὅμως ἀπὸ τὴν ὑποκειμενικὴ ἀντιληπτικότητα τοῦ ἀτόμου καὶ τὶς προσωπικὲς του ἀξιολογήσεις σὲ θέματα αἰσθητικῆς, ἰδεολογίας, νοοτροπίας κ.λπ., ἔχουμε καὶ τὴν «ὑποκειμενικότητα», θὰ λέγαμε, μιᾶς ὁλόκληρης κοινωνίας, ὑπὸ τὴν ἔννοια ὅτι αὐτὴ δρᾷ ὡς ὑποκείμενο, ἔξω ἀπὸ ἀντικειμενικὰ κριτήρια καὶ ἐκτιμήσεις. Αὐτὴ ἢ «συλλογικὴ ὑποκειμενικότητα» μεταβάλλεται ἀπὸ ἐποχὴ σὲ ἐποχὴ κατὰ τὸν τρόπο πού μεταβάλλονται τὰ ἐπικρατοῦντα ἤθη καὶ ἢ ἐπικρατούσα ἐκάστοτε συλλογικὴ θεώρηση τοῦ κόσμου, ἀρα καὶ τῶν ἀξιών του.

Ὁ Δημόκριτος, γιὰ τὸν ὁποῖο πραγματικὴ ὕπαρξη ἔχουν μόνο τὰ ἄτομα καὶ τὸ κενό, διέκρινε τὶς ιδιότητες τῆς ὕλης, τῶν ἀτόμων, σὲ πρῶτες καὶ σὲ δεύτερες. Πρῶτες ἢ πρωτεύουσες ιδιότητες τῶν μορφῶν εἶναι τὸ σχῆμα, τὸ μέγεθος καὶ τὸ βάρος. Αὐτὲς εἶναι οὐσιώδεις ιδιότητες γιὰ τὴν ὕπαρξη καθὼς καὶ γιὰ τὴν ἐκ μέρους μας ἀντίληψη τῶν ὑλικῶν μορφῶν καὶ ὑπάρχουν σὲ ὅλες αὐτές, ἔχουν δὲ ἀντικειμενικὸ χαρακτήρα, δηλαδὴ εἶναι μετρήσιμες καὶ

Πληροφορίες

[Φοῖβος Ι. Πιομπίνος](#)

[Προβολὴ πλήρους προφίλ](#)

Σελίδες

[Αρχικὴ σελίδα](#)

[Ἡ γένεση τῶν μορφῶν](#)

[Οἱ διακρίσεις τῶν ὑλικῶν μορφῶν καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τους](#)

[Ἡ διερεύνηση τῶν μορφῶν](#)

[Ὁ ἄνθρωπος καὶ οἱ λοιπὲς φυσικὲς μορφές](#)

[Περὶ τῆς μοναδικότητας τῶν μορφῶν](#)

[Περὶ δυσμορφίας καὶ τερατομορφίας](#)

[Σκέψεις πάνω στὴν ἰσοτιμία τῶν φυσικῶν μορφῶν](#)

[Ὁ ἄνθρωπος ὡς δημιουργὸς ὑλικῶν μορφῶν](#)

[Ἀπόλλων Σωτήρ, ὁ Ἕλληνας Λόγος](#)

[Ὁ ἀρχαῖος ἑλληνικὸς ναὸς καὶ ὁ Δικέφαλος Ἄετός](#)

[Ἡ Ἑλλάδα ὡς ὀμφαλὸς καὶ ὁ Δικέφαλος Ἄετός](#)

[Ἡ συμβολικὴ παρουσία τοῦ λιονταριοῦ στὴν Ἀργολίδα](#)

[Σκέψεις πάνω στὴ θεματικὴ τῆς ὀρθόδοξης εἰκονογραφίας](#)

[Ἡ μέσω τῆς τέχνης διαφορετικὴ πνευματικὴ ὀπτικὴ Ἑλλάδας καὶ Δύσης](#)

[Σκέψεις πάνω στὶς διαφορὲς](#)

έπομένως δέν εξαρτώνται από τήν άντληπτικότητα του παρατηρητή, ούτε από τις ύποκειμενικές έκτιμήσεις του. Άπεναντίας οί δεύτερες ή δευτερεύουσες ιδιότητες, όπως π.χ. ή θερμότητα, ή ψυχρότητα κ.ά., δέν έχουν ουσιαστική ύπόσταση, αφού συναρτώνται με τόν έρεθισμό που δέχονται τὰ αισθητήρια όργανα του ύποκειμένου. Αύτες είναι μη ουσιώδεις, μη συστατικές ιδιότητες τών ύλικών μορφών και ως έκ τούτου μπορούν νά λείψουν ή νά άποσπαστούν από μιá μορφή χωρίς νά μεταβληθεί ή τάξη της, έχουν δέ ύποκειμενικό χαρακτήρα. Βέβαια ή σύγχρονη επιστήμη έχει τήν τάση νά μετατρέπει τις ποιοτικές σχέσεις σε ποσοτικές, αφού ή επικράτηση αυτής της τάσης σημαίνει τήν επικράτηση της μέτρησης στην έρευνα τών ποιοτικών σχέσεων. Έτσι, λόγω χάριν, στη θέση του ήχητικού ή χρωματικού βιώματος ή επιστήμη άνακαλύπτει κραδασμούς, τών όποιών μπορεί κανείς νά μετρήσει τó μήκος κύματος, τή συχνότητα. Όπότε ή διάκριση τών ιδιοτήτων σε πρωτεύουσες και δευτερεύουσες καθίσταται σνν τῶ χρόνῶ άσαφής.

Πρωταρχικό στοιχείο για τήν άντίληψη μιās μορφής – και μιá από τις κατά τόν Δημόκριτο πρώτες ιδιότητές της – είναι τó σχήμα της, ίσως έπειδή αυτό έχει νά κάνει με τήν όραση, ή όποία, υπερισχύοντας τών λοιπών αισθήσεών μας, επιβάλλεται κυρίαρχα στην άντληπτικότητά μας. Στη γεωμετρία, σχήμα όνομάζεται κάθε σύνολο σημείων στον τρισδιάστατο χώρο. Ένα γεωμετρικό σχήμα όνομάζεται: α) γραμμικό, όταν όλα τὰ σημεία του κείνται επί μιās ευθείας, β) επίπεδο, όταν όλα τὰ σημεία του κείνται επί ένός επιπέδου (π.χ. τρίγωνο, κύκλος), και γ) χωρικό, όταν δέν είναι φυσικά, ούτε γραμμικό ούτε επίπεδο, αλλά τὰ σημεία του όρίζουν ένα σώμα (π.χ. πυραμίδα, κύλινδρο, τετράεδρο). Έπομένως, οί μορφές είναι χωρικά σχήματα. Γι' αυτό, όταν μιλάμε για τή μορφή, μερικές φορές έννοούμε τó σχήμα της, αφού, όπως προαναφέρθηκε, μέσω του σχήματός της γίνεται αυτή πρωτίστως άντληπτή στο χώρο όπου βρίσκεται. Όμως κατ' ουσίαν ή μορφή δέν είναι τó σχήμα της, ή όψη της, αλλά ή προτυπωτική της ταυτότητα, ή όποία παραμένει έσαει άμετάβλητη. Τούτο είναι ακόμα πιό άληθινό για τὰ έμβια όντα, τών όποιών ή μορφή συναρτάται άπολύτως από τή βιολογική τους ταυτότητα, δηλαδή από τó γονιδίωμά τους.

Τό σχήμα μιās μορφής είναι, λοιπόν, τó στοιχείο εκείνο που πάνω άπ' όλα μās τήν καθιστά άντληπτή. Τό σχήμα, με τή σειρά του, όρίζεται από τὰ όριά του, στηρίζεται στην περιγραμματική του κατασκευή. Με άλλα λόγια, τó σχήμα μās έντυπώνεται μέσω του περιγράμματός του, τó όποιο είναι άλλωστε τó βασικότερο στοιχείο που άνακαλούμε στη μνήμη μας για νά θυμηθούμε ή νά άναγνωρίσουμε μιá μορφή και νά κοινωνήσουμε με τó περιεχόμενό της. Και τούτο έπειδή τó περίγραμμα όρίζει τή μορφή, τήν καθορίζει, τήν περιέχει, τήν περιβάλλει και τή διαχωρίζει, στα μάτια μας, από τó περιβάλλον της, κατά τόν ίδιο βαθμό που και ή μορφή όρίζει τó περίγραμμα.

Μιá μορφή διαθέτει άάμπολλα περιγράμματα, όσα και οί όπτικές γωνίες από τις όποιες τή θεωρούμε. Περισσότερο άντιπροσωπευτικό για τήν άντίληψη μιās μορφής είναι συνήθως τó περίγραμμα που προκύπτει από μιá τομή κατά τή φορά που ή συγκεκριμένη μορφή έχει τήν πιό συνήθη και φυσική της θέση, στάση. Άρα, τó περίγραμμα που προκύπτει από τήν κάθετη διατομή μιās μορφής μās επιτρέπει νά τήν άναπλάσσουμε καλύτερα παρὰ

[μεταξύ της ίερής εικόνας και του θρησκευτικού πίνακα](#)

[Σκόρπιες σκέψεις πάνω στην έλληνική γραμμή](#)

[Réflexions sur la thématique de l'icongraphie orthodoxe](#)

[L'art en tant que révélateur des divergences spirituelles entre la Grèce et l'Occident](#)

[Réflexions sur les différences entre une icône et un tableau religieux](#)

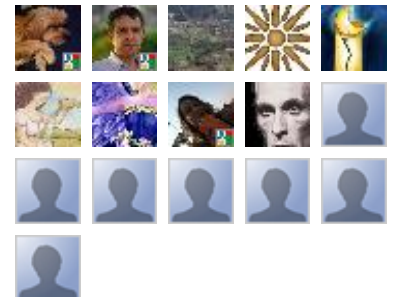
Αναγνώστες

Γίνετε μέλος αυτού ιστότοπου

Google Friend Connect

Μέλη (16)

Είστε ήδη μέλος; [Σύνδεση](#)

Αρχειοθήκη ιστολογίου

► **2010** (1)

ἐκεῖνο πού προκύπτει ἀπό τὴν ὀριζόντια διατομή της, ἐπειδὴ σὲ καθετότητα, καὶ ὄχι σὲ ὀριζοντιότητα, βλέπουμε πιὸ συχνὰ τὶς μορφές ἀπέναντί μας στὸ πλήρες ἀνάπτυγμά τους.

Ἄλλες ιδιότητες τῶν μορφῶν, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ σχῆμα τους, ὅπως π.χ. τὸ χρῶμα τους, ἡ ὕψή τους, ἡ γειννίασή τους μὲ ἄλλες μορφές κ.τ.λ. μπορεῖ βέβαια νὰ εἶναι δευτερεύουσας σημασίας γιὰ τὴν ἀναγνώρισή τους, δὲν παύουν ὡστόσο νὰ ἐπηρεάζουν τὴν ἀντίληψή μας γι' αὐτές. Ἐξάλλου ἀναγνωρίζουμε μορφές ἀκόμα κι ἂν καλύπτονται ἐν μέρει ἀπὸ ἄλλες μορφές, καθὼς ἐπίσης ἀναγνωρίζουμε ἓνα ἀντικείμενο ἀπὸ τὰ μέρη του, χωρὶς νὰ χρειαζόμαστε τὰ ὅριά του.

Στὴν προσπάθειά μας νὰ ἐρμηνεύσουμε μιὰ μορφή, ἀναζητοῦμε τὸ νόημά της, δηλαδὴ τὸ φαίνεσθαι, τὴ λειτουργία καὶ τὴ βαθύτερη ὕπαρξή της. Μιὰ ἐρμηνεία μπορεῖ νὰ εἶναι συμβολικὴ, φιλοσοφικὴ, αἰσθητικὴ κ.λπ., ἀνάλογα μὲ τὸν τρόπο πού τὴν προσεγγίζουμε. Γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ ἐρμηνεύσουμε ὅσο γίνεται πληρέστερα μιὰ μορφή, πρέπει πρῶτα νὰ τὴν περιγράψουμε, ἀναφέροντας τὸ σύνολο, εἰ δυνατόν, τῶν ιδιοτήτων της, γεγονὸς πού μᾶς ἐπιτρέπει νὰ τὴ συγκεκριμενοποιήσουμε, νὰ τὴν καθορίσουμε, νὰ τὴν ὀριοθετήσουμε. Διαθέτουμε τόσες περιγραφές μιᾶς μορφῆς ὅσες καὶ δυνατότητες ἀντιληπτικότητας ἀλλὰ καὶ ἔκφρασης (προφορικὸς λόγος, γραπτὸς λόγος ἢ κίνηση). Ἔτσι, ἔχουμε καταρχὰς περιγραφές πού ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὶς αἰσθήσεις, μὲσω τῶν ὁποίων γίνεται ἀντιληπτὴ μιὰ δεδομένη μορφή, ὅπως π.χ. ὀπτικές, ἀκουστικές κ.λπ. Ἐπιπλέον οἱ περιγραφές ἔχουν νὰ κάνουν μὲ τὴ σκοπιὰ ἀπὸ τὴν ὁποία θεωροῦμε τὴν ἐν λόγω μορφή, δηλαδὴ ἂν ἡ μορφή εἶναι φυσικὴ, συναισθηματικὴ ἢ ιδεολογικὴ, καὶ προσδιορίζεται βέβαια ἀπὸ τὸν ποῖο σκοπὸ ἐξυπηρετεῖ ἡ περιγραφή.

Αφοῦ ὀλοκληρώσουμε τὴν περιγραφή τῆς μορφῆς, ἐξετάζουμε στὴ συνέχεια τὴ λειτουργία της, καὶ τελικὰ ἐρευνοῦμε τὸ βαθύτερο νόημά της, ἀνιχνεύοντας τὰ αἷτια καὶ τὶς προθέσεις πού καθόρισαν τὴ δημιουργία της, καθὼς καὶ τοὺς παράγοντες πού συνετέλεσαν στὴ διαμόρφωση τοῦ συγκεκριμένου δημιουργήματος.

Γιὰ νὰ περιγράψουμε μιὰ μορφή, τὴν ἐξετάζουμε εἴτε ὡς ὀλοκληρωμένη ὄντοτητα εἴτε ἀναλυμένη στὶς ἐπὶ μέρους μορφές ἀπὸ τὶς ὁποῖες συντίθεται, καταλήγοντας στὰ μορφήματα, δηλαδὴ τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα πού μποροῦν νὰ ἀποτελέσουν μορφικὲς μονάδες ἢ τέλος πάντων ὅ,τι ἐπιλέγουμε ἢ ἀποδεχόμαστε ὡς τέτοιες. Ἐξυπακούεται, λοιπόν, ὅτι τὰ μορφήματα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν κλίμακα ἀνάλυσης τῆς μορφῆς. Ἔτσι, σὲ κυτταρικὸ ἐπίπεδο, μορφήματα ἢ ἀλλιῶς μορφικὲς μονάδες μπορεῖ νὰ εἶναι τὰ ἠλεκτρόνια, ἐνῶ, σὲ συμπαντικὸ ἐπίπεδο, οἱ διάφοροι γαλαξίες.

Δεν υπάρχουν σχόλια:

Δημοσίευση σχολίου

Πληκτρολογήστε το σχόλιό σας...

Υποβολή σχολίου ως: Φοΐβος Ι. Πιομπ Αποσύνδεση

Δημοσίευση Προεπισκόπ Να λαμβάνω ειδοποιήσεις

[Δοτική σελίδα](#)

Εγγραφή σε: [Αναρτήσεις \(Atom\)](#)